

Begrotingsdebat Justitie en Veiligheid

28 en 29 januari 2026

Position Paper

U behandelt op 28 en 29 januari de begroting van Justitie en Veiligheid. De VNG geeft u graag het gemeentelijk standpunt mee.

Wij vragen uw aandacht voor de volgende punten:

1. Investeer in de basis van het lokale veiligheidsbeleid, in handhaving én beleidskracht
2. Gemeenten zijn elementair voor weerbare samenleving
3. Digitale risico's zijn vooral lokaal zichtbaar
4. Aanpak personen met verward en onbegrepen gedrag
5. Aanpak onveiligheid van vrouwen

Veiligheidswerk gedijt bij goede samenwerking met verschillende onderdelen van de gemeentelijke organisatie – zoals zorgverlening en sociaal domein – het college en de gemeenteraad, buurgemeenten, partners in de regio, de provincie, de rijksoverheid, én met het maatschappelijk middenveld, ondernemers en inwoners. Criminoloog Marnix Eysink Smeets [onderzocht](#) de positie van het lokaal bestuur in het veiligheidsbestel en daaruit bleek dat het bij alle partijen in de keten moeilijk vol te houden is. Het gevolg hiervan is dat gemeenten er vaak alleen voorstaan in de zorg voor openbare orde en veiligheid.

Gemeenten hebben nadrukkelijk een regierol in deze samenwerkingen. Om hier de juiste invulling aan te geven, is nodig dat gemeenten beschikken over de capaciteit, kennis en informatie die hiervoor nodig is. Ook binnen de gemeentelijke organisaties

moet veiligheid een centrale plek innemen: zowel als het gaat over de veiligheid van inwoners, als die van de organisatie en gemeentebestuurders en -ambtenaren zelf.

1. Investeer in de basis van het lokale veiligheidsbeleid

Regie en beleidsinzet door de gemeente

Het lokaal perspectief op veiligheid houdt niet op bij het tegengaan van (mogelijke) onveiligheid: het richt zich op wat nodig is om veiligheid actief te creëren en te versterken in de buurten, wijken, dorp of steden. Veiligheid is daarmee geen afzonderlijk domein, maar verweven met alle taken van gemeenten. Dit komt op drie manieren terug in het veiligheidswerk: de focus op weerbaarheid, het belang van vakmanschap en het verstevigen van de informatiepositie van gemeenten.

Door de **weerbaarheid** van inwoners en ondernemers te vergroten, sterken gemeenten hen tegen de impact van negatieve invloeden of incidenten. Het vergroten van de weerbaarheid reikt voorbij het veiligheidswerk en vraagt om goede domeinoverstijgende samenwerking met collega's binnen én buiten de gemeente. Een leefbare en veilige gemeente bestaat ook uit weerbare bestuurders en ambtenaren.

We roepen uw Kamer op om met ons te onderzoeken wat gemeenten nodig hebben voor het ontwikkelen en toepassen van een optimaal en effectief veiligheidsbeleid.

Gemeentelijke handhaving

De afgelopen jaren is het belang van een sterk gemeentelijk handhavingsapparaat toegenomen. Dit komt onder andere door de grotere toezichtstaak (bijvoorbeeld ook in het sociaal domein) en de terugtrekking van de politie uit dagelijkse toezicht- en handhavingstaken. Handhavers spelen samen met de politie een cruciale rol in het lokale veiligheidsbeleid, maar stuiten vaak op beperkingen in bevoegdheden en middelen. Handhavers dienen in hun boa-taak meer ruimte te krijgen om effectief op te treden door een brede en generieke bevoegdheid. Goede handhaving begint bij een juiste balans tussen preventie, preparatie en repressie, waarbij gemeenten de ruimte hebben om eigen afwegingen te maken. Deze zelfstandige rol in het veiligheidsbestel vragen investeringen van gemeenten, maar ook op landelijk niveau dienen hier middelen voor vrijgemaakt te worden.

Om het gemeentelijk handhavingsapparaat op niveau te kunnen houden en professionaliseren voor gemeenten dient het rijk middelen beschikbaar te stellen. In ieder geval dient de boa komend jaar een zelfstandige positie te krijgen op de gemeenschappelijke meldkamers om het werk veilig te kunnen doen en goed te kunnen samenwerken met de veiligheidspartners.

2. Gemeenten zijn elementair voor weerbare samenleving

Toenemende geopolitieke spanningen, hybride dreigingen en langdurige crises vragen om een integrale versterking van de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht. Gemeenten hebben en willen hier hun rol en verantwoordelijkheid in nemen. Via de Voorjaarsnota 2025 heeft het kabinet eerder € 70 miljoen (vanaf 2027) vrijgemaakt, bestemd voor met name versterking van de veiligheidsregio's, het inrichten van lokale en regionale noodsteunpunten en de Denk Vooruit publiekscampagne.

De VNG en het Veiligheidsberaad hebben het kabinet laten weten deze middelen als een startbudget te beschouwen: onvoldoende om de brede weerbaarheidsopgave te kunnen financieren, maar zeer welkom om een start te kunnen maken. Het is nu echter zaak om door te pakken aan de hand van de [VNG-handreiking met 41 maatregelen](#) om niet alleen de landelijke en regionale weerbaarheid te versterken maar ook de lokale weerbaarheid en veerkracht. Dit loopt uiteen van lokale noodsteunpunten, waar we ook al moeten nadenken over de fase na de pilots tot scenario-oefeningen, versterken van het sociaal weefsel en (alternatieve) crisiscommunicatie bij langdurige uitval van vitale processen richting inwoners en maatschappelijke partners.

Wij roepen daarom uw Kamer op om meer geld vrij te maken voor een weerbare samenleving, zodat gemeenten de lokale weerbaarheid en veerkracht kunnen vergroten.

3. Digitale risico's zijn vooral lokaal zichtbaar

Cyberincidenten zijn geen abstracte ICT-problemen. Mogelijke gevolgen zijn dat inwoners geen gebruik kunnen maken van gemeentelijke dienstverlening, ondernemers geconfronteerd worden met uitval van processen, zorg en publieke gezondheid door afhankelijkheid van digitale systemen onder druk komen te staan, en vitale infrastructuur tijdelijk kan wegvallen. Digitale weerbaarheid is daarmee direct verbonden met maatschappelijke continuïteit, vertrouwen in de overheid en lokale veiligheid. Gemeenten staan hierbij midden in de samenleving, door het leveren van publieke diensten en het coördineren van lokaal crisismanagement, en zijn vaak het eerste aanspreekpunt wanneer digitale verstoringen maatschappelijke gevolgen krijgen. Dit maakt gemeenten een cruciale uitvoerder van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) en, afhankelijk van aanwijzing, ook van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) die uw Kamer binnenkort behandelt. Wij hopen dat u gemeenten betreft bij de behandeling van deze wetten.

De staatssecretaris digitalisering stuurde op 15 december het [onderzoeksrapport](#) 'Cyberweerbaarheid binnen gemeentegrenzen' met een beleidsreactie naar uw Kamer. Dit rapport is een uitwerking van het bestuurlijk convenant digitale veiligheid tussen rijk en gemeenten. Uit het onderzoek blijkt dat veel digitale risico's juist lokaal zichtbaar worden: van aanvallen op gemeentelijke systemen, cyberaanvallen met maatschappelijke impact tot cybercrime die inwoners treft en online oproepen die kunnen uitmonden in openbare ordeverstoringen.

Het rapport onderscheidt 4 kernthema's: de beveiliging van de gemeentelijke ICT, de aanpak van ontwrichtende cyberincidenten, het bestrijden van cybercriminaliteit en het vroegtijdig herkennen van online aangejaagde ordeverstoringen. Voor elk thema zijn acties geformuleerd voor de korte en middellange termijn. Gemeenten zien hun rol in het verbeteren van de digitale veiligheid. Daar hoort dan wel financiële ruimte bij om de acties uit het rapport uit te voeren.

4. Aanpak personen met verward en onbegrepen gedrag

Gemeenten zien dagelijks de gevolgen van verward of onbegrepen gedrag bij inwoners: bij de personen zelf, maar ook in hun omgeving. In de J&V-begroting staan diverse maatregelen om de zorg voor personen met verward en onbegrepen gedrag te verbeteren. Een deel daarvan is gericht op het ontlasten van de politie. Denk aan scherpere triage op de 112-meldkamer, de inzet van het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag en verbeterde samenwerking tussen politie en zorgprofessionals op straat. Gemeenten ontvangen voor zorgtaken nu al onvoldoende middelen en maken zich zorgen over het gat dat hier ontstaat voor de zorg voor personen met onbegrepen gedrag.

De VNG is voorzitter van de landelijke stuurgroep Zorg & Veiligheid. Namens de voorzitter van deze stuurgroep (burgemeester Egbert Lichtenberg) is een [oproep](#) gedaan aan het aankomend kabinet om vanuit een gedeelde visie samen op te trekken met alle partijen en gerichte acties te ondernemen. Belangrijke onderwerpen om stappen voorwaarts te zetten zijn volgens deze gezamenlijke oproep:

- Regionale geïntegreerde crisisinterventie
- Tijdig passende behandeling en begeleiding beschikbaar
- Passende woon- en verblijfvoorzieningen
- Handvatten om zorgmijders noodzakelijke zorg te bieden
- Benutten en opschalen van succesvolle initiatieven
- Borgen zorg- en veiligheidshuizen
- Meer mogelijkheden voor informatie-uitwisseling

De J&V-begroting bevat echter geen middelen om samen te werken aan bovengenoemde onderwerpen. Dit terwijl we een aantal ervan terugzien in de recente '[voortgangsbrief aanpak verward/onbegrepen gedrag](#)' als thema's waar de voortgang van deze aanpak op vastloopt. Daar genoemde thema's zijn: 1) woningen en passende zorgplekken, 2) gegevensuitwisseling, 3) landelijke regie of lokale autonomie en 4) structurele financiering.

Wij dringen er daarom op aan om aan de gezamenlijke aanpak op in ieder geval deze thema's mogelijk te maken.

5. Aanpak onveiligheid van vrouwen

Geweld tegen vrouwen is geen incident maar een diepgeworteld structureel maatschappelijk probleem. Vrouwen worden op veel plekken geconfronteerd met gender gerelateerde agressie. Achter de voordeur, op straat, in het openbaar vervoer, op de werkvloer, online en zelfs binnen het openbaar bestuur. Iedere acht dagen wordt in Nederland een vrouw vermoord, vaak door een (ex-) partner. Femicide is dan het eindpunt van een geschiedenis van huiselijk geweld en van een lange keten van signalen, controle, intimidatie en mishandeling.

Het kabinet heeft in de Miljoenennota structurele middelen opgenomen voor de vrouwenopvang. Dat is een belangrijke stap. Maar alleen investeren in opvang is niet genoeg. Geweld voorkomen en duurzaam stoppen vraagt om een integrale aanpak voor alle slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties: van preventie en vroegsignalering tot bescherming, opvang, strafrecht en herstel. Zorg en veiligheid moeten beter met elkaar verbonden worden zodat slachtoffers sneller en beter beschermd zijn.

De veiligheid van vrouwen moet op drie gebieden verbeterd worden:

- **In hun directe leefomgeving** (achter de voordeur): tijdige en passende hulp, opvang en bescherming tegen (ex)partnergeweld, stalking, psychisch geweld en geweld in afhankelijkheidsrelaties.
- **In het publieke domein**: vrij en veilig bewegen op straat, op het werk en in het openbaar vervoer. Vrouwen worden beschermd tegen intimidatie, seksuele uitbuiting en grensoverschrijdend gedrag.
- **In het openbaar bestuur**: vrouwelijke bestuurders en politici die hun werk kunnen doen zonder blootgesteld te worden aan intimidatie, bedreigingen, seksisme of geweld.

Wij roepen uw Kamer op om hierin regie te pakken en te zorgen voor een structurele aanpak op deze drie gebieden.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

januari 2026